

Conclusions del Primer Seminari Internacional de Polítiques Locals Innovadores per a la Inclusió Social

Barcelona 27-28 de setembre de 2007

Conclusiones del Primer Seminario Internacional de Políticas Locales Innovadoras para la Inclusión Social

Barcelona 27-28 de septiembre de 2007

Conclusions of the First International Seminar on Innovative Local Policies for Social Inclusion

Barcelona, 27th - 28th September, 2007

Conclusions du Premier Séminaire International Politiques Locales Innovatrices pour l'Inclusion Sociale

Barcelone, 27-28 septembre 2007

Conclusions del Primer Seminari Internacional de Polítiques Locals Innovadores per a la Inclusió Social

Plataforma Polítiques Locals d'Inclusió Social i Democràcia Participativa

Comissió d'Inclusió Social i Democràcia Participativa de Ciutats i Governos Locals Units

Introducció

- Els governs locals són actors fonamentals d'un món globalitzat. Aquest és un món de noves complexitats socials, econòmiques, polítiques i culturals; amb nous reptes i oportunitats. No obstant això, la globalització regida per les condicions del neoliberalisme ha augmentat la pobresa i la desigualtat social a tots els continents des del darrer terç del segle XX.
- L'exclusió social és el procés pel qual determinades persones i grups veuen sistemàticament bloquejat l'accés als seus drets bàsics. Aquesta exclusió, en els nostres temps, detenta diverses dimensions: social, econòmica, política, cultural i relacional.
- La realitat diversa de l'exclusió es manifesta en cada ciutat de forma diferent, encara que presenta elements comuns: la pobresa, la precarietat laboral, els dèficits educatius, la discapacitat i la dependència, la sobrecàrrega de tasques de cura de la llar, el conjunt de discriminacions per raó de sexe o d'orientació sexual, de fe i de religió, el debilitament de les relacions comunitàries, la ruptura dels vincles afectius, les fractures de ciutadania de base etno-cultural, entre d'altres.
- El propòsit de l'acció política local és generar societats inclusives. Els governs locals de diverses regions del món estan encarant aquest conjunt de desafiaments fixant llur atenció en les causes que els provoquen, mitjançant el desenvolupament de polítiques innovadores d'inclusió social que contenen programes i projectes de gran eficàcia i contingut creatiu.

- La participació de la ciutadania en la generació de les polítiques d'inclusió, així com en la seva implementació i control, és una precondition per millorar a curt termini i de manera tangible la qualitat de vida de les persones en situació o risc d'exclusió, així com per garantir l'acompliment dels seus drets.
- Des del punt de vista de la seva concepció i dels criteris de gestió, les polítiques públiques en general han de garantir l'accés universal als serveis bàsics, superant així tant els rígids sistemes burocràtics de l'administració pública com l'etapa neoliberal dels sistemes privats de gestió.
- Les polítiques d'inclusió social han de situar-se en el centre de l'agenda política dels governs locals d'aquest segle, junt amb els recursos humans, infraestructurals i financers que es requereixin per al seu desenvolupament. Això és especialment important per tal que el compliment dels Objectius de desenvolupament del Mil·lenni sigui una realitat en les nostres ciutats.

Les polítiques d'inclusió

- L'exclusió social es manifesta en els territoris. En els centres històrics degradats i les perifèries de les grans ciutats, particularment en la seva extensió metropolitana; en les extensions de barraques, "favelas" o "villas". En les mancances urbanes per al lliure trànsit de les persones discapacitades. En les condicions d'irregularitat i d'il·legalitat de molts i moltes immigrants. En el tracte desigual i discriminatori cap a les dones. Les polítiques d'inclusió social han de ser adaptades al context urbà en el qual es desenvolupin i a la problemàtica social a què responguin.
- La multiplicitat de factors que generen exclusió social requereix que les polítiques d'inclusió abordin una gran diversitat d'eixos temàtics: han de ser generadores d'ocupació i renda; impulsores de la democràcia, d'una ciutadania crítica i participativa; garants dels drets cívics, polítics i socials; dinamitzadores de xarxes socials i comunitàries, democratitzadores respecte de l'accés a la informació i la formació.
- Les polítiques d'inclusió inclouen en el seu si tant les exigències materials per portar una vida digna com aquelles que es refereixen al vincle social; en les polítiques d'inclusió cal encaixar la diversitat social i el dret a la diferència amb el fet de promoure relacions igualitàries.
- A causa de les diferents competències polítiques entre diversos nivells de govern (local, regional, nacional, transnacional) resulta necessària una articulació multinivell que asseguri un encaix idoni entre la política d'inclusió local i les polítiques supralocals, en funció d'assegurar els drets bàsics a tota la ciutadania. D'altra banda, cal concebre les polítiques d'inclusió com un component fonamental de les polítiques públiques.
- Això és especialment rellevant quan l'àmbit local no disposa de mecanismes clau d'inclusió, tals com la política d'ocupació, l'habitatge o d'altres. Cal reclamar als poders estatals més participació en les competències polítiques clau per al desenvolupament de polítiques d'inclusió.
- Aquesta articulació institucional ha de donar espai a una major descentralització de recursos per tal que els poders locals puguin sostenir aquestes polítiques. Tanmateix, resulta necessari promoure polítiques d'inclusió social integrals i transversals. Això implica tenir una visió general dels problemes, a fi i efecte de respondre-hi mitjançant l'acció interdependent i en xarxa entre diversos actors de l'administració, associatius i privats.

Conclusions del Primer Seminari Internacional
de Polítiques Locals Innovadores per a la Inclusió Social

- Tota política d'inclusió social s'ha de constituir en vehicle de superació de les desigualtats de gènere; ha de promoure un acord convivencial entre homes i dones, de caràcter igualitari i respectuós amb les diferències per raó de sexe o orientació sexual.

Les polítiques de democràcia participativa

- La participació ciutadana té la funció de transformar les societats i genera inclusió en si mateixa. Els procediments de la democràcia representativa resulten insuficients per incorporar plenament els ciutadans i les ciutadanes en el procés de presa de decisions, així com per recuperar el valor d'allò col·lectiu i promoure la capacitat crítica de la ciutadania.
- Per això, cal generar mecanismes de democràcia participativa a les ciutats. D'aquesta manera la participació democràtica s'adapta millor a la dinàmica i al canvi social, alhora que la política institucional s'articula amb la popular.
- La promoció de les dinàmiques comunitàries, l'enfortiment de les xarxes socials i la implicació de nous actors en l'acció constitueixen criteris de relació que comporten entendre la participació no com a simple exercici de consulta, sinó en tant que coresponsabilització en les decisions i les accions que s'hagin de prendre.
- Cal acceptar el pluralisme, el conflicte i la diversitat en tant que elements característics dels processos socials. El consens ciutadà que permet l'acció política democràtica sorgeix sovint de desacords previs en la manera de plantejar-se un o diversos reptes socials.
- Cal multiplicar els esforços per incorporar en el procés polític les veus de les persones excloses o en risc d'exclusió, perquè siguin protagonistes decisives dels seus propis itineraris d'inclusió.
- La multiplicitat de canals i espais de participació de les organitzacions de la societat civil, més la capacitat dels governs locals per crear ponts amb aquests actors, constitueixen elements clau per assajar nous espais de participació política. Cal considerar el fet que l'espai públic de participació política és avui molt divers i que ha de ser entès des de la diversitat de temps i de llocs que defineixen la vida quotidiana.
- Els governs locals han d'establir canals de participació efectiva funcional a la consecució d'objectius de progrés allà on sigui necessari, considerant el context territorial i els punts d'entrada temàtics com ara l'habitatge, la provisió de serveis públics o la creació d'ocupació.
- La participació ciutadana, amb la implicació efectiva i real de la societat civil, fa efectives i perdurables les polítiques d'inclusió social.

Estratègia i sostenibilitat de les polítiques

- Els governs locals s'han d'anticipar als problemes. Això implica abordar des d'una perspectiva estructural el conjunt de factors que generen situacions o risc d'exclusió. Han de fonamentar l'acció que duen a terme, establint criteris explícits d'acció per al diagnòstic de necessitats, la implementació de les polítiques i la seva avaluació.
- Les reformes administratives (govern relacional) i la formació contínua de tots els actors involucrats en l'acció política és una necessitat per afrontar els reptes plantejats per la implementació de polítiques d'inclusió social i per un sistema de democràcia participativa.
- La sostenibilitat comporta considerar la durada de les polítiques en el temps, des d'una perspectiva política i financera, així com la generació de xarxes d'acció social més enllà de la implicació municipal en l'acció inclusiva.

Segons l'exposat, la Comissió d'Inclusió Social i Democràcia Participativa de Ciutats i Governos Locals Units té un paper fonamental: difondre entre els governs locals les experiències de referència en matèria de polítiques locals d'inclusió social i democràcia participativa, així com afavorir l'intercanvi entre ciutats i governs locals. Així mateix, ha de fer un seguiment mundial dels processos i els resultats assolits, de les lliçons apreses, segons l'objectiu de donar a conèixer les experiències existents en CGLU i en les agències i organismes internacionals.

Barcelona, 28 de setembre de 2007

Conclusiones del Primer Seminario Internacional de Políticas Locales Innovadoras para la Inclusión Social

Plataforma Políticas Locales de Inclusión Social y Democracia Participativa

Comisión de Inclusión Social y Democracia Participativa de Ciudades y Gobiernos Locales Unidos

Introducción

- Los poderes locales son actores fundamentales de un mundo globalizado. Este es un mundo de nuevas complejidades sociales, económicas, políticas y culturales, con nuevos y diversos desafíos y oportunidades. No obstante, la globalización regida por las condiciones del neoliberalismo ha aumentado la pobreza y la desigualdad social en todos los continentes desde el último tercio del siglo XX.
- La exclusión social es el proceso por el que determinadas personas y grupos ven sistemáticamente bloqueado el acceso a sus derechos básicos. Esta exclusión, en nuestros tiempos, tiene varias dimensiones: social, econ mica, política, cultural y relacional.
- La diversa realidad de la exclusión se manifiesta en cada ciudad de forma distinta, aunque tiene elementos comunes: pobreza, precariedad laboral, d ficits educativos, discapacidad y dependencia, sobrecarga de tareas de cuidado en el hogar, el conjunto de discriminaciones por razón de sexo u orientación sexual, de fe y de religión, debilitamiento de las relaciones comunitarias, ruptura de vínculos afectivos, fracturas de ciudadanía de base etno-cultural, entre otros.
- El propósito de la acción política local es generar sociedades inclusivas. Los gobiernos locales de varias regiones del mundo están enfrentando semejante conjunto de desafíos fijando su atención en las causas que los provocan, mediante el desarrollo de políticas innovadoras de inclusión social que contienen programas y proyectos de gran eficacia y contenido creativo.

- La participación de la ciudadanía en la generación de las políticas de inclusión, así como en su implementación y control, es una precondition para mejorar a corto plazo y de manera tangible la calidad de vida de las personas en situación o riesgo de exclusión, así como para la afirmación de sus derechos.
- Desde el punto de vista de su concepción y de los criterios de gestión, las políticas públicas en general deben garantizar el acceso universal a los servicios básicos, superando así tanto a los rígidos sistemas burocráticos de la administración pública como la etapa neoliberal de los sistemas privados de gestión.
- Las políticas de inclusión social deben estar en el centro de la agenda política de los gobiernos locales de este siglo, junto con los recursos humanos, infraestructurales y financieros que se requieran para su desarrollo. Eso es especialmente importante para que el cumplimiento de los Objetivos de desarrollo del Milenio sea una realidad en nuestras ciudades.

Las políticas de inclusión

- La exclusión social se manifiesta en los territorios. En los centros históricos degradados y las periferias de grandes ciudades, particularmente en su extensión metropolitana; en las extensiones de chabolas, “favelas” o villas. En la inadecuación urbana para el libre tránsito de las personas discapacitadas. En las condiciones de irregularidad e ilegalidad de muchos y muchas inmigrantes. En el trato desigual y discriminatorio hacia las mujeres. Las políticas de inclusión social deben ser adaptadas al contexto urbano en el que se desarrollen y a la problem tica social a la que respondan.
- La multiplicidad de factores que generan exclusión social requiere que las políticas de inclusión aborden una gran diversidad de ejes temáticos: deben ser generadoras de empleo y renta; impulsoras de la democracia, de una ciudadanía crítica y participativa; garantes de derechos cívicos, políticos y sociales; dinamizadoras de redes sociales y comunitarias, democratizadoras respecto al acceso a la información y la formación.
- Las políticas de inclusión contienen en su seno tanto las exigencias materiales para llevar una vida digna como aquellas que se refieren al vínculo social; en ellas hay que encajar la diversidad social y el derecho a la diferencia con el hecho de promover relaciones igualitarias.
- Debido a las diferentes competencias políticas entre diversos niveles de gobierno (local, regional, nacional, transnacional) resulta necesaria una articulación multinivel que asegure un encaje adecuado entre la política de inclusión local y las políticas supralocales, en función de asegurar los derechos básicos a toda la ciudadanía. Por otra parte, hay que concebir las políticas de inclusión como un componente fundamental de las políticas públicas.
- Eso es especialmente relevante cuando el ámbito local no dispone de mecanismos clave de inclusión, tales como la política de ocupación, la vivienda u otros. Es necesario reclamar a los poderes estatales m s participación en las competencias políticas clave para el desarrollo de políticas de inclusión.
- Esta articulación institucional debe dar espacio a una mayor descentralización de recursos para que los poderes locales puedan sostener tales políticas. Asimismo, es necesario promover políticas de inclusión social integrales y transversales. Eso implica tener una visión general de los problemas y responder a ellos mediante la acción interdependiente y en red entre diversos actores de la administración, asociativos y privados.

Conclusiones del Primer Seminario Internacional
de Políticas Locales Innovadoras para la Inclusión Social

- Toda política de inclusión social debe constituirse en vehículo de superación de las desigualdades de género; tiene que promover un acuerdo convivencial entre hombres y mujeres de carácter igualitario y respetuoso con las diferencias por razón de sexo u orientación sexual.

Las políticas de democracia participativa

- La participación ciudadana tiene la función de transformar las sociedades y genera inclusión en sí misma. Los procedimientos de la democracia representativa resultan insuficientes para incorporar plenamente a los ciudadanos y ciudadanas en el proceso de toma de decisiones, así como para recuperar el valor de lo colectivo y promover la capacidad crítica de la ciudadanía.
- Por ello es necesario generar mecanismos de democracia participativa en las ciudades. De ese modo la participación democrática se adapta mejor a la dinámica y al cambio social, a la par que la política institucional se articula con la popular.
- La promoción de las dinámicas comunitarias, el fortalecimiento de las redes sociales y la implicación de nuevos actores en la acción constituyen criterios de relación que conllevan entender la participación no como mera consulta, sino como corresponsabilización en las decisiones y las acciones que se deban tomar.
- Hay que aceptar el pluralismo, el conflicto y la diversidad como elementos consubstanciales de los procesos sociales. El consenso ciudadano que permite la acción política democrática surge en no pocas ocasiones de desacuerdos previos en la manera de plantear uno o varios retos sociales.
- Hay que redoblar esfuerzos para incorporar en el proceso político las voces de las personas excluidas o en riesgo de exclusión, para que sean protagonistas decisivas de sus propios itinerarios de inclusión.
- La multiplicidad de canales y espacios de participación de las organizaciones de la sociedad civil, junto con la capacidad de los gobiernos locales de crear puentes con estos actores, constituyen elementos clave para ensayar nuevos espacios de participación política. Hay que considerar el hecho de que el espacio público de participación política es hoy muy diverso y que debe ser entendido desde la diversidad de tiempos y lugares que definen la vida cotidiana.
- Los gobiernos locales deben establecer canales de participación efectiva funcional a la consecución de objetivos de progreso allá donde sea necesario, considerando el contexto territorial y los puntos de entrada temáticos como vivienda, provisión de servicios públicos o creación de empleo, por ejemplo.
- La participación ciudadana, con implicación efectiva y real de la sociedad civil, hace efectivas y perdurables las políticas de inclusión social.

Estrategia y sostenibilidad de las políticas

- Los poderes locales deben anticiparse a los problemas. Ello implica abordar desde un prisma estructural el conjunto de factores que generan situaciones o riesgo de exclusión. Deben fundamentar la acción que llevan a cabo, estableciendo criterios explícitos de acción para el diagnóstico de necesidades, la implementación de las políticas y su evaluación.
- Las reformas administrativas (gobierno relacional) y la formación continua de todos los actores involucrados en la acción política es una necesidad para afrontar los retos planteados por la implementación de políticas de inclusión social y por un sistema de democracia participativa.
- La sostenibilidad conlleva considerar la duración de las políticas en el tiempo, desde una perspectiva política y financiera, así como la generación de redes de acción social más allá de la implicación municipal en la acción inclusiva.

Según lo expuesto, la Comisión de Inclusión Social y Democracia Participativa de Ciudades y Gobiernos Locales Unidos tiene un papel fundamental: difundir entre los gobiernos locales las experiencias de referencia en materia de políticas locales de inclusión social y democracia participativa, así como favorecer el intercambio entre ciudades y gobiernos locales. Asimismo, debe hacer un seguimiento mundial de los procesos y resultados alcanzados, de las lecciones aprendidas, según el objetivo de dar a conocer las experiencias existentes en CGLU y en las agencias y organismos internacionales.

Barcelona, 28 de septiembre de 2007

Conclusions of the First International Seminar on Innovative Local Policies for Social Inclusion

Local Policies for Social Inclusion and Participative Democracy Platform

Committee on Social Inclusion and Participative Democracy of the United Cities and Local Governments organisation

Introduction

- Local authorities are fundamental players in a globalized world. This is a world of new social, economic, political and cultural complexities, with new and varied challenges and opportunities. Nevertheless, globalization controlled by the conditions of neoliberalism has been increasing poverty and social inequality across the continents since the last third of the 20th century.
- Social exclusion is the process whereby certain people and groups see access to their basic rights systematically blocked. This exclusion, in the present day, has several dimensions: social, economic, political, cultural and relational.
- The diverse reality of exclusion manifests itself differently in each city, although it does have several common elements: poverty, precarious work situation, education deficits, disability and dependence, overload of care work in the home, a range of discriminations for reasons of sex or sexual orientation, faith and religion, weakening of community relations, rupture of emotional ties, fractures in ethnic-cultural civic responsibility, amongst other things.
- The aim of local political action is to create inclusive societies. Local governments from various regions of the world are facing up to a similar set of challenges, focusing their attention on the causes of these problems, by developing innovative social inclusion policies that include creative programmes and projects that are greatly effective.

- Citizen participation in the generation of inclusion policies, as well as in their implementation and control, is a precondition for short term, tangible improvement of the quality of life of individuals in situations of exclusion or at risk of such, and also for the assertion of their rights.
- From the point of view of their conception and of administration criteria, public policies in general must guarantee universal access to basic services, thus overcoming both the rigid bureaucratic systems of public administration as well as the neoliberal stage of private administration systems.
- Social inclusion policies must be in the centre of the political agenda of local governments of this century, along with infrastructural, financial and human resources, required for their development. This is particularly important in order for the fulfilment of the Millennium Development Objectives to become a reality in our cities.

Inclusion policies

- Social exclusion can be seen in territories. In the degraded historical centres and outskirts of big cities, particularly in their metropolitan expansion; in the extensions of shantytowns, “shacks” and slums. In the urban inadequacy regarding free movement of disabled persons. In the conditions of irregularity and illegality of a great many immigrants. In the unequal and discriminatory treatment towards women. Social inclusion policies must be adapted to the urban context in which they are developed and to the social problems they address.
- The multiplicity of factors that produce social exclusion means that inclusion policies must tackle a wide range of thematic focal points: they must be generators of employment and income; driving forces of democracy, of a critical and participative civic responsibility; guarantors of civil, political and social rights; revitalizers of social and community networks, democratizers in terms of access to information and training.
- At their core, inclusion policies contain the material requirements necessary for leading a decent life as well as requirements that concern the social connection; within these requirements social diversity and the right to difference have to be fitted in with the action of fostering egalitarian relations.
- Owing to the different political powers between various levels of government (local, regional, national, transnational) a multilevel coordination is required that will ensure an appropriate interconnection between local inclusion politics and supralocal policies, according to the basic rights of all citizens. In addition, inclusion policies have to be conceived as a fundamental component of public policies.
- This is particularly relevant when the local area does not have key inclusion mechanisms, such as policies on occupancy, housing and others. State authorities must be called upon to give greater participation in political powers, a key factor in the development of inclusion policies.
- This institutional coordination must make way for greater decentralization of resources so that local authorities can uphold such policies. Likewise, it is important to promote integral as well as transverse inclusion policies. This implies having a general view of the problems and dealing with them by means of interdependent action and through a network between various associative and private players in administration.

Conclusions of the First International Seminar
on Innovative Local Policies for Social Inclusion

- Every social inclusion policy should be constituted as a vehicle for overcoming gender inequalities; it has to promote a cohabitational agreement between men and women; egalitarian and respectful of differences for reasons of gender sex or sexual orientation.

Participative democracy policies

- The purpose of citizen participation is to transform societies and generate inclusion within itself. The processes of representative democracy are insufficient for fully incorporating citizens, male and female, in the process of decision taking, and for recovering the value of the collective and promoting the critical capacity of the citizen.
- Hence the need to produce participative democracy mechanisms in cities. In this way democratic participation is better adapted to social dynamics and change, at the same time as institutional politics is coordinated with popular politics.
- The promotion of community dynamics, the strengthening of social networks and the implication of new players in the action constitute relation criteria that lead to an understanding of participation not as mere consultation, but rather as corresponsibility in the decisions and actions to be taken.
- Pluralism, conflict and diversity must be accepted as inherent elements of social processes. The citizen's consensus enabled by democratic political action arises on more than a few occasions concerning previous disagreements on how to approach one or several social challenges.
- Efforts must be redoubled to incorporate the voices of the excluded or those at risk of exclusion, into the political process so that they become decisive figures in their own itineraries of inclusion.
- The wide variety of participation channels and areas of organizations of the civil society, together with the capacity of local governments to create 'bridges' with these players, constitute key elements for testing new areas of political participation. It should be borne in mind that the public area of political participation is now more diverse and that it must be understood from the from the diversity of times and places that define daily life.
- Local governments must establish channels of effective participation aimed at attaining progress objectives wherever necessary, considering the territorial context and the thematic starting points, such as housing, the provision of public services or the creation of employment, for example.
- Citizen participation, with effective and real involvement of civil society, makes social inclusion policies effective and lasting.

Policy strategy and sustainability

- Local authorities must anticipate problems. This means tackling the set of factors that produce situations of risk or exclusion from a structural perspective. They must support the action they are carrying out, establishing specific action criteria for the diagnosis of needs, the implementation of policies and their assessment.
- Administrative reforms (relational government) and the ongoing training of all the players involved in political action are essential for taking on the challenges presented by the implementation of social inclusion policies and by a system of participative democracy.
- Sustainability entails considering the durability of the policies with the passing of time, from a political and financial perspective, as well as the generation of social action networks beyond municipal involvement in inclusive action.

According to that stated, the Committee on Social Inclusion and Participative Democracy of the United Cities and Local Governments organisation has a fundamental role: to disseminate reference experiences among local governments regarding matters of local policies of social inclusion and participative democracy, as well as encourage exchange between cities and local governments. Likewise, it must carry out a world-wide follow up of processes and results achieved, of lessons learned, in accordance with the objective of publicising existing experiences in the UCLG and in international agencies and organisations.

Barcelona, 28th September, 2007

Conclusions du Premier Séminaire International Politiques Locales Innovatrices pour l'Inclusion Sociale

Plateforme Politiques Locales d'Inclusion Sociale et de Démocratie Participative

Commission d'Inclusion Sociale et de Démocratie Participative de Cités et Gouvernements Locaux Unis

Introduction

- Dans un monde globalisé, les pouvoirs locaux sont des acteurs essentiels. Un monde avec de nouvelles complexités sociales, économiques, politiques et culturelles, et qui offre de nouveaux défis et opportunités divers. Toutefois, la globalisation, soumise aux conditions du néolibéralisme, a augmenté la pauvreté et l'inégalité sociale sur tous les continents, depuis le dernier tiers du XXe siècle.
- L'exclusion sociale est un processus dans lequel l'accès aux droits fondamentaux de certaines personnes et groupes de personnes est systématiquement bloqué. De nos jours, cette exclusion a plusieurs dimensions : sociale, économique, politique, culturelle et relationnelle.
- La réalité plurielle de l'exclusion se manifeste de manière différente dans chaque ville, avec cependant des points communs : pauvreté, précarité de l'emploi, déficits éducatifs, déficience et dépendance, surcharge de travail dans les tâches ménagères, l'ensemble des discriminations liées au sexe ou à l'orientation sexuelle, la foi et la religion, appauvrissement des relations communautaires, rupture de liens affectifs, fractures ethnoculturelles entre citoyens, entre autres.
- Le but de l'action politique locale est de générer des sociétés inclusives. Certains gouvernements locaux dans différentes parties du monde font face à des défis semblables en agissant sur leurs causes, grâce à des politiques innovatrices d'inclusion sociale qui intègrent des programmes et des projets particulièrement efficaces, et au contenu créatif.

- Pour que la qualité de vie des personnes en situation d'exclusion ou qui risque de l'être puisse à court terme s'améliorer de façon tangible, et pour affirmer leurs droits, l'une des conditions préalables est que la population prenne part à la création des politiques d'inclusion ainsi qu'à leur mise en œuvre et leur contrôle.
- Du point de vue de leur conception et des critères de gestion, les politiques publiques en général doivent assurer l'accès universel aux services de base et surmonter à la fois les barrières des systèmes bureaucratiques rigides de l'administration publique et l'étape néolibérale des systèmes privés de gestion.
- Les politiques d'inclusion sociale doivent être au cœur de l'agenda politique des gouvernements locaux de ce siècle, avec les ressources humaines, les infrastructures et les besoins financiers nécessaires à leur développement. Ceci est particulièrement important pour que les Objectifs de développement du Millénaire deviennent une réalité dans nos villes.

Les politiques d'inclusion

- L'exclusion sociale se manifeste sur les territoires. Dans les centres historiques dégradés et aux périphéries des grandes villes, en particulier dans les banlieues ; dans les bidonvilles ou les cités. Dans l'inadaptation urbaine à la libre circulation des personnes handicapées. Dans les conditions d'irrégularité et d'illégalité dans lesquelles se trouvent nombre d'immigrants et d'immigrantes. Dans l'attitude d'inégalité et discriminatoire envers les femmes. Les politiques d'inclusion sociale doivent tenir compte du contexte urbain dans lequel elles sont développées mais aussi de la problématique sociale à laquelle elles répondent.
- La pluralité des facteurs qui génèrent l'exclusion sociale implique que les politiques d'inclusion doivent aborder une grande diversité d'axes thématiques : elles doivent être génératrices d'emplois et de revenus ; favoriser la démocratie et une citoyenneté critique et participative ; garantir des droits civiques, politiques et sociaux ; dynamiser les réseaux sociaux et communautaires et démocratiser l'accès à l'information et à la formation.
- Au cœur des politiques d'inclusion se trouvent les exigences matérielles qui permettent de mener une vie décente et celles qui se réfèrent au lien social ; elles intègrent la diversité sociale et le droit à la différence avec le fait de promouvoir des relations égalitaires.
- La pluralité des compétences politiques à différents niveaux de gouvernement (local, régional, national et transnational) rend nécessaire une articulation multi-niveau qui assure un ajustement adéquat entre la politique d'inclusion locale et les politiques supra-locales, afin de garantir des droits fondamentaux à l'ensemble de la population. Par ailleurs, les politiques d'inclusion doivent être un composant essentiel des politiques publiques.
- Ceci est particulièrement important lorsque le niveau local ne dispose pas des mécanismes clés d'inclusion tels que la politique d'occupation, le logement et autres. Il faut réclamer aux pouvoirs publics une plus grande participation dans les compétences politiques clés pour le développement de politiques d'inclusion.
- Cette articulation institutionnelle doit donner de l'espace à une plus grande décentralisation des ressources pour que les pouvoirs locaux puissent soutenir de telles politiques. Par ailleurs, il est nécessaire de promouvoir des politiques d'inclusion sociale globales et transversales. Pour cela il faut avoir une vision générale des problèmes et y répondre par des actions interdépendantes, en réseau avec différents acteurs de l'administration, associatifs et privés.

Conclusions du Premier Séminaire International
Politiques Locales Innovatrices pour l'Inclusion Sociale

- Toute politique d'inclusion sociale doit devenir un véhicule permettant de surmonter les inégalités de genre ; elle doit favoriser la cohabitation entre hommes et les femmes de façon égalitaire et en respectant les différences de sexe ou d'orientation sexuelle.

Les politiques de démocratie participative

- La participation de la population a pour fonction de transformer les sociétés et génère, en soi, l'inclusion. Les procédures de la démocratie représentative s'avèrent insuffisantes pour intégrer pleinement les citoyens et les citoyennes dans le processus de prise de décisions ainsi que pour retrouver la valeur du collectif et promouvoir la capacité critique des habitants.
- Il est donc nécessaire de créer des mécanismes de démocratie participative dans les villes. De cette façon, la participation démocratique s'adapte mieux à la dynamique et au changement social, créant une cohésion entre la politique institutionnelle et populaire.
- Les critères de relation que constituent la promotion des dynamiques communautaires, le renforcement des réseaux sociaux et l'implication des nouveaux acteurs dans l'action impliquent que la participation ne doit pas être entendue comme une simple consultation mais comme une co-responsabilisation dans les décisions et les actions à mettre en œuvre.
- Il faut accepter le pluralisme, le conflit et la diversité en tant qu'éléments consubstantiels des processus sociaux. Le consensus citoyen qui permet l'action politique démocratique naît souvent de désaccords préalables dans la manière d'aborder un ou plusieurs défis sociaux.
- Il faut redoubler les efforts pour intégrer dans le processus politique les voix des personnes exclues ou en passe de l'être, pour qu'elles prennent en main leur propre cheminement vers l'inclusion.
- La multiplicité des canaux et des espaces de participation des organisations de la société civile ainsi que la capacité des gouvernements locaux à créer des ponts avec ces acteurs sont des éléments clés pour tester de nouveaux espaces de participation politique. Il faut tenir compte du fait que l'espace public de participation politique est aujourd'hui très diversifié et qu'il doit être entendu depuis la diversité des temps et des lieux qui définissent la vie quotidienne.
- Les gouvernements locaux doivent établir des canaux de participation effectifs et fonctionnels pour atteindre des objectifs de progrès là où ils sont nécessaires, en tenant compte du contexte territorial et des éléments thématiques de départ tels que le logement, la provision des services publics ou la création d'emploi par exemple.
- La participation des habitants avec une implication effective et réelle de la société civile permet d'assurer la pérennité et l'effectivité des politiques d'inclusion sociale.

Stratégie et viabilité des politiques

- Les pouvoirs locaux doivent anticiper les problèmes. Ce qui veut dire aborder d'un point de vue structurel l'ensemble des facteurs qui provoquent des situations ou des risques d'exclusion. Ils doivent fonder l'action mise en œuvre et établir des critères explicites d'action pour diagnostiquer les besoins, la mise en œuvre des politiques et leur évaluation.
- Les réformes administratives (gouvernement relationnel) et la formation continue de tous les acteurs impliqués dans l'action politique sont nécessaires pour affronter les défis que présentent la mise en œuvre de politiques d'inclusion sociale et un système de démocratie participative.
- La viabilité implique qu'il faut tenir compte de la durée des politiques dans le temps, d'un point de vue politique et financier, ainsi que la génération de réseaux d'action au-delà de l'implication municipale dans l'action inclusive.

Au regard de ces éléments, le rôle de la Commission d'Inclusion Sociale et de Démocratie Participative de Cités et Gouvernements Locaux Unis est essentiel : diffuser auprès des gouvernements locaux les expériences de référence en matière de politiques d'inclusion sociale et de démocratie participative et favoriser les échanges entre villes et gouvernements locaux. Par ailleurs, elle doit assurer un suivi au niveau mondial des processus et des résultats obtenus ainsi que des leçons retenues afin de faire connaître les expériences qui existent au sein des CGLU et auprès des agences et des organismes internationaux.

Barcelone, le 28 septembre 2007